

Pediyatrik Dermatolojide Önemli Bir Bileşen: Ebeveynlerin Dermatolojiye Bakışı

An Important Aspect of Pediatric Dermatology: the Parental View

Nagehan Saniç, Ekin Şavk*, Meltem Uslu*, Neslihan Şendur*, Göksun Karaman*

Polatlı Duatepe Devlet Hastanesi Ankara, Türkiye

*Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Deri ve Zührevi Hastalıklar Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye

Özet

Amaç: Bu çalışma ile Aydın il merkezindeki bir sağlık ocağına bağlı bölgede 0-17 yaş arasında çocuk sahibi olan ebeveynlerin dermatoloji ve çocuklarındaki deri hastalıkları ile ilgili bilinç düzeyleri, inanışları, yardım arama ve tedavi seçim davranışlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Katılımcının demografik bilgilerine yönelik, deri hastalıkları ve dermatoloji ile ilgili bilgi ve görüşlerini içeren, pediyatrik deri hastalıkları ile ilgili bilgi, tutum ve davranışlarını değerlendirmeye yönelik toplam 33 sorudan oluşan anket formu hazırlandı. Aydın merkez 2 Nolu Sağlık Ocağına bağlı 312 ebeveyn evlerinde ziyaret edilerek anket yüz yüze görüşme yöntemi ile dolduruldu.

Bulgular: Anketi %92,9 oranında anneler yanıtladı. En sıklıkla isimlendirilebilen üç dermatoz mantar (%41,6), ekzema (%32,4) ve sedef hastalığı (%20,6) idi. Ankete katılan ebeveynlerin eğitim seviyesinin artması ile isimlendirebildikleri deri hastalığı sayısı arasındaki doğru ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulundu. Deri hastalıkları ile en sıklıkla ilişkilendirilenler stres ve ruhsal bozukluklar (%75,7) ile deri temizliği (%55,8) idi.

Sonuç: Çalışmamıza katılan ebeveynlerin dermatoloji ve çocuklarındaki deri hastalıkları konusunda bilgi seviyelerinin yeterli olmadığı, yanlış inanış ve tedavi arayışlarının olabildiği sonucuna varılmıştır. Ebeveynlerin şu andaki bilgi, düşünce ve davranışlarını öğrenmek, bilgi eksikliklerini gidermek, yanlış inanışları önlemek ve ebeveynlerin kendilerinde veya çocuklarında deri ile ilgili bir sorun olduğunda dermatoloji uzmanına başvurma davranışlarının geliştirilmesi gereklidir. Çalışmamız verilerinin bu amaca yönelik kullanılacak bilgi birikimine katkı sağlaması umulmaktadır. (Türkderm 2011; 45: 127-31)

Anahtar Kelimeler: Pediyatrik dermatoloji, ebeveyn

Summary

Background and Design: This study aims primarily to evaluate parents of children aged 0-17 years living in Aydın for their knowledge, beliefs and behavior regarding paediatric skin disease, their attitudes about seeking treatment and their therapy preferences.

Materials and Methods: The questionnaire used in this study consisted of a total of 33 questions including information regarding demographics, opinions about dermatology and dermatological diseases, dermatological diseases of children and their treatment. 312 parents of children aged 0-17 and registered at the 2nd Health Office of the municipality of Aydın were interviewed during a house visit.

Results: 92.9% of the questionnaires were answered by mothers. Dermatoses most commonly named were fungal disease (41.6%), eczema (32.4%) and psoriasis (20.6%). The relationship between patient's education level and number of known dermatological diseases was found to be statistically significant. Preference to be seen by a dermatologist increased as the level of parental education increased. Stress and psychological disorders were thought to be causes of skin diseases by 75.7% of parents and 55.8% of parents stated that low personal hygiene could yield dermatological diseases.

Conclusion: This study has shown that knowledge about dermatology and dermatological diseases among parents is scarce and erroneous beliefs/therapeutic approaches to dermatological disease are common. The results of this study indicate the necessity of eradicating these beliefs and of advising parents to consult a dermatologist in case of skin problems of themselves or their children. In addition, our findings may provide a database for education of parents about skin diseases. (Türkderm 2011; 45: 127-31)

Key Words: Parents, pediatric dermatology

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Dr. Ekin Şavk, Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Deri ve Zührevi Hastalıklar Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye
Tel.: +90 256 444 12 56/1720 E-posta: esavk@adu.edu.tr **Geliş Tarihi/Received:** 02.02.2010 **Kabul Tarihi/Accepted:** 01.02.2011

Türkderm-Deri Hastalıkları ve Frengi Arşivi Dergisi, Galenos Yayınevi tarafından basılmıştır.
Türkderm-Archives of the Turkish Dermatology and Venerology, published by Galenos Publishing.

Giriş

Çocuk sağlığının geliştirilmesi ve sürdürülmesinde temel sağlık hizmetlerinin tam olarak verilmesi kadar anne ve babaların tutum ve davranışları da önemli bir yer tutmakta olup ebeveynlerin işbirliği olmadan bu konuda başarı sağlamak mümkün olamamaktadır.¹ Bireyin çocuklukta edindiği genel koruyucu sağlık önlemlerinin uygulanması, bir sağlık sorunu olduğunda bu konudaki yetkin kişi ve kuruluşlara başvurma alışkanlıklarının edinilmesinde ebeveynlerin önemli yönlendirici etkileri vardır.^{2,3}

Çocukluk çağıının sık görülen hastalıkları arasında dermatozlar da yer alır.^{4,5} Çeşitli çalışmalarda pediatri kliniklerinde muayene olan hastaların %6-24 gibi azımsanmayacak oranlarda deri hastalıkları nedeni ile başvurdukları saptanmıştır.^{6,7} Okul öncesi eğitim merkezlerinde deri hastalıkları prevalansı ile ilgili yapılan bir çalışmada çocukların %30,2'sinde en az bir deri hastalığı veya bulgusu tespit edilmesinde de pediatrik dermatolojinin yerini vurgulayan bir başka veridir.⁸

Burada sunulacak çalışma ile Aydın il merkezindeki bir sağlık ocağına bağlı bölgede 0-17 yaş arasında çocuk sahibi olan ebeveynlerin dermatoloji ve çocuklarındaki deri hastalıkları ile ilgili bilinç düzeyleri, inanışları, yardım arama ve tedavi seçim davranışlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ebeveynlerin, hangi deri hastalıklarını olağan veya herhangi bir hekime başvurmayı gerektirmeyecek geçici bir durum olarak değerlendirdiklerinin, hangi durumları deri hastalığı olarak gördüklerinin, deri hastalığı olan çocukları için kime başvurdularının ve ne gibi tedaviler uyguladıklarının saptanması ve böylelikle ebeveynlere tarafımızdan uygulanan anket aracılığıyla çocukların deri sağlığı ile ilgili engellenebilir risk faktörlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma ile elde edilen verilerin gelecekte ebeveynler başta olmak üzere tüm toplumun deri sağlığı konusunda eğitilmelerine yönelik olarak yazılı eğitim materyallerinin hazırlanmasına ve bilgilendirici eğitim toplantılarının düzenlenmesine katkı sağlaması da hedeflenmiştir.

Gereç ve Yöntem

Anket: Aydın il merkezindeki ebeveynlerin çocuklarındaki deri hastalıklarına ve dermatolojiye bakış açılarının değerlendirilmesi anketi Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dermatoloji Polikliniği, Pediatrik Dermatoloji Polikliniği ve Dermatoloji Servisinde yatırılarak izlenen hastalardan elde edilen veriler ve konuya ilişkin literatürlerin değerlendirilmesiyle hazırlandı. Anket formunun içerik, dil ve görünüm açısından kolay anlaşılabilir olmasına özen gösterildi. Toplam 33 sorudan oluşan ankette demografik bilgilere ilişkin 12 soru, katılımcının deri hastalıkları ve dermatoloji ile ilgili bilgi ve görüşlerini içeren 8 soru, pediatrik deri hastalıkları ile ilgili bilgi, tutum ve davranışlarını değerlendirmeye yönelik 10 soru ve anket ile ilgili düşüncelerine ait 3 soru yer almaktaydı.

Çalışma grubu: Birleşmiş Milletler Örgütü'nün Çocuk Hakları Bildirisi uyarınca 18 yaşına kadar her insanın çocuk sayılmasından hareketle çalışmanın hedef kitlesini 0-17 yaş arasında çocuğu bulunan ebeveynler oluşturdu. Aydın İl Sağlık Müdürlüğü'ndeki istatistiklere göre il merkezini temsil eder özellikteki heterojen bir bölge olarak bildirilen 2 Nolu Sağlık Ocağı bölgesi seçildi. Kesitsel tipteki araştırmanın evrenini bu sağlık ocağına bağlı 5725 çocuk oluşturdu. %50 prevalans ile %95 güvenlik aralığında %5 hata payı esas alınarak ve Epiinfo 2000 programı kullanılarak hesaplanan örnek grubu da 360 ebeveyn den oluşmakta idi. Farklı yaş gruplarında bulunan çocuk sayısına göre her yaş grubu için tespit edilen ebeveyn sayısı sistematik tabakalandırma ile bilgisayar ortamında belirlendi. Ankete cevap verecek ebeveynlerin çocukların yaşı ile orantılı deri

matolojik olaylarla karşılaşması farklı olabileceğinden yaş gruplarına göre tabakalanma yapıldı (0-4 yaş, 5-9 yaş, 10-14 yaş ve 15-17 yaş).

Yöntem: Belirlenen ebeveynler evlerinde ziyaret edilerek anket yüz yüze görüşme yöntemi ile dolduruldu. Anket evde bulunan ebeveyn tarafından dolduruldu. Evde her iki ebeveynin de bulunduğu durumlarda hangi ebeveyn doldurmak istediye anket o kişi ile tamamlandı. Doğduğundan beri anne ve/veya babası tarafından değil de diğer yakınları tarafından (anneanne, babaanne, hala, teyze gibi) bakılan çocuklar ile ilgili anket bu kişiler ile yapıldı.

İstatistiksel analiz: Veri tabanının oluşturulmasında ve istatistiksel analizlerde SPSS for Windows v. 14 istatistik programı kullanıldı. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini ölçmek üzere parametrik analiz koşullarının karşılandığı durumlarda Pearson korelasyon analizi uygulandı. 0.05'in altındaki p değerleri anlamlı kabul edildi.

Bulgular

A. Demografik veriler: Hedeflenen örnek büyüklüğünün %86'sına ulaşılarak çalışmaya 312 ebeveyn katıldı. Anketin %92,9'u (n=290) annelerle, %3,2'si (n=10) anne-baba beraber, %2,9'u (n=9) çocuğun bakımını üstlenen diğer bir yakını ile, %1,0'i (n=3) babalarla yapıldı. Hane halkı ortalama kişi sayısı 4,13±1,07, hanede yaşayan ortalama çocuk sayısı 2,02±0,75 idi. Ankete katılanların %85,9'u (n=268) anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile olarak yaşamakta iken, %12,5'i (n=39) diğer bazı akrabalar ile birlikte geniş aile olarak, %1,6'sı (n=5) ise anne ve çocuktan oluşan aile olarak yaşamakta idi. Çalışmaya katılan bireylerin %54,8'i (n=171) hane halkının 4 kişiden oluşmakta olduğunu, %67,9'u (n=212) aylık gelir düzeyini orta düzeyde olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların %80,1'inin (n=250) sosyal güvencesi, %7,1'i (n=22) yeşil kartı var iken herhangi bir güvencesi olmayan bireylerin oranı %12,8 (n=40) idi. Ankete katılan annelerin %2,6'sının (n=8), babaların ise %0,6'sının (n=2) okur-yazar olmadığı; öte yandan babaların %13,1'nin (n=41) yüksek okul veya fakülte mezunu iken, annelerin %3,5'nin (n=11) yüksek okul veya fakülte mezunu olduğu saptandı.

B. Ebeveynlerin, deri hastalıkları, dermatoloji ve çocuklarındaki deri hastalıklarıyla ilgili sorulara verdiği yanıtlar:

"Bildiğiniz üç deri hastalığını söyler misiniz?" sorusuna en sıklıkla verilen üç yanıt mantar (%41,6), ekzema (%32,4) ve sedef hastalığı (%20,6) idi. Ankete katılan ebeveynlerin eğitim seviyesinin artması ile isimlendirebildikleri deri hastalığı sayısı arasındaki doğru ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulundu (p=0,00). Katılımcıların deri hastalıklarının kronikleşebilirliği ve ancak bazılarının bulaşıcı özellikte olduklarına dair verdikleri doğru yanıtların oranları %77,1 (n=241) ve %74,0 (n=231) idi. Araştırmaya katılan ebeveynlerin deri hastalıklarının olası nedenleri hakkındaki düşünceleri Tablo 1'de gösterildi.

Tablo 1. Ebeveyne göre deri hastalıklarının olası nedenleri

	n	%
Stres ve ruhsal bozukluklar	232	75,7
Derinin kirliliği	174	55,8
Beslenme	123	39,4
Karaciğer hastalıkları	65	20,8
Derinin yapısal özellikleri	64	20,5
Ailevi-genetik yatkınlık	53	17,0
Kan hastalıkları	35	11,2
Kanser	29	9,3
Diğer	22	7,1

rilmiştir. Katılımcıların deri sağlığı ve hastalıklarıyla ilgili bilgi kaynağı olarak ifade ettikleri kişi/kuruluşlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Katılımcıların %20,8’inin (n=65) son altı ay içerisinde derisi ile ilgili yakınması olduğu; buna yönelik olarak %50,8’inin (n=33) dermatoloğa, %12,4’ünün (n=8) sağlık ocağına, %6,2’sinin (n=4) eczaneye, %3,1’inin (n=2) diğer branş uzman hekimine başvurduğu, %27,5’unun (n=18) ise herhangi bir başvuruda bulunmadığı öğrenildi. Dermatoloğa başvuru sıklığı bireylerin eğitim düzeyleri ile ilişkisiz (p=0,62), gelir düzeyleri ile ise ilişkili bulundu (p=0,04). Katılımcıların %22,8’i (n=71) yaşamları boyunca en az bir kez bir dermatolog tarafından muayene edilmişler idi. Dermatoloğa başvuru nedenleri arasında en sıklıkla ifade edilen nedenler %21,1 (n=15) ile “kaşıntı”, %12,7 (n=9) ile “mantar”, %11,3 (n=8)

ile “ekzema” ve %9,9 (n=7) ile “sivilce” idi. Dermatolojik muayene öyküsünün eğitim durumu (p=0,04) ve gelir düzeyi (p=0,00) ile ilişkisi anlamlı bulundu. Ebeveynlerin %96,8’i (n=302) dermatoloji uzmanı hekimlerin tüm yaş grubundaki hastalar ile ilgilendiğini ifade etti.

Çocuğunda deri hastalığı öyküsü olan (%18,6 n=58) ebeveynlerin ifadelerine göre başvuru yakınmaları Tablo 3’te sıralanmıştır. Bu yakınmalarla ebeveynlerin %43,1’i (n=25) dermatoloğa, %12,1’i (n=7) çocuk hastalıkları uzmanına, %10,3’ü (n=6) sağlık ocağına başvurduklarını, %34,5’i (n=20) ise herhangi bir sağlık merkezine başvurmadığını ifade etmişlerdi. Bu başvuruların çocuk yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 4’te sunulmuştur. Dermatoloğa başvuru oranı çocuk yaşı ve ebeveynin eğitim düzeyi ile ilişkili bulundu (p=0,00).

Katılımcılara pediyatrik popülasyonda sıklıkla saptanabilen bazı dermatozların (akne vulgaris, alopesia areata, hemanjiom, impetigo, melanositik nevüs, pedikülozis kapitis, psoriasis vulgaris, verruca vulgaris, ve varisella) tipik klinik görünümelerini içeren resimler gösterildiğinde %80,4’ünün (n=251) akne vulgarisi “sivilce” ya da “akne” olarak tanıdığı; hiçbir ebeveynin alopesia areata ismi ile hastalığı tanıyamadığı, alopesia areata tablosunu %62,8’in (n=196) “saç kıran” ve %26,3’ün (n=82) de “kellik” olarak ifade ettikleri gözlemlendi. Hemanjiom resmi gösterilerek tanı sorulan katılımcılar en yüksek oranda (%32,4, n=101) “bilmiyorum” yanıtını verirken bunu %20,2 (n=63) ile “yara”, %17 (n=53) ile “et beni isimlendirmeleri izledi; hiçbir ebeveynin hemanjiom ismi ile hastalığı tanıyamadığı gözlemlendi. Impetigo resmine en sıklıkla verilen yanıtlar (%61,5, n=192) “uçuk” ve (%17,2, n=55) “yara” idi. Katılımcıların ancak %3,2’si (n=10) impetigo hastalığını “infeksiyon” olarak tanımlayabildi. Melanositik nevüsü “ben” olarak %59,0 (n=184) doğru tanıdır iken, katılımcıların en yüksek oranda tanıdığı dermatoz (%82,4, n=257) pediküloz oldu. Psoriasis vulgaris resmi gösterilerek tanı sorulan katılımcılar en yüksek oranda (%40,4, n=126) “bilmiyorum” yanıtını verirken %26,0’nın (n=81) hastalığı “sedef hastalığı” olarak doğru tanıdığı saptandı. Ebeveynlerin %79,5’nin (n=248) verruca vulgaris “siğil” olarak doğru tanıdığı, %67,6’sının (n=211) varisellayı “su çiçeği” ismiyle doğru tanıdığı görüldü.

Kendisinde ya da çocuğunda akne vulgaris tanımlayan katılımcıların %43,6’sı (n=58) medikal olmayan ve inek sütünden çamaşır suyuna değişen çok çeşitli topikal uygulamalarda bulunduğunu, %29,3’ü (n=39) ise herhangi bir şey yapmadığını ifade etti. Alopesia areata öyküsü veren ebeveynlerin en sıklıkla yaptıkları ise dermatoloji uzmanına başvurmak (%26,9, n=7) ve sarmısak sürülmesi idi (%26,9 n=7). Çocuğunda hemanjiom tarifleyen 4 ebeveynin 3’ü herhangi bir işlem yapmamış, 4.sü çocuk hastalıkları uzmanına başvurmuş idi. Impetigo öyküsü olan katılımcıların en sık yaptıkları (%41,8, n=28) yoğurt, diş macunu, gül suyu gibi çeşitli medikal olmayan topikal uygulamalarda bulunmak ya da (%38,8, n=26) eczaneye başvurmak idi. Melanositik nevüsler için herhangi bir işlem yapmayan (%100, n=47) ebeveynlerin pediküloz sağaltımı için (%76,5, n=130) eczaneye başvurduğu öğrenildi. Psoriasis öyküsü veren 3 katılımcı da dermatoloji uzmanına başvurduğunu ifade ederken, verruca vulgaris sağaltımına yönelik en sıklıkla yapılan uygulama (%45,7, n=43) lezyonların “okutulması” ya da hiçbir işlem yapılmaması (%16, n=15) idi. Katılımcıların varisella için sıklıkla sağlık ocağına (%50,7, n=103) ya da çocuk hastalıkları uzmanına (%20,2, n=41) başvurmuş oldukları öğrenildi.

Katılımcıların büyük çoğunluğu dermatolojik bilgilendirme toplantılarına katılım (%95,5, n=298) ve yazılı bilgilendirme materyalinin okunmasına (%92, n=287) yönelik olumlu ifade kullandı.

Tablo 2. Ebeveynlerin deri hastalıklarıyla ve deri sağlığıyla ilgili “bilgi kaynakları”

	n	%
Yazılı ve görsel basın	183	58,6
Aile-akrabalar	164	52,6
Dermatoloji uzmanı	127	40,7
Sağlık ocağı doktoru	94	30,1
İnternet	18	5,8
Eczacı	18	5,8
Aktar	16	5,1
Diğer	10	3,2

Tablo 3. Dermatolojik yakınması olan çocuklarda başvuru nedenleri

	n	%
Sivilce	17	29,3
Pişik	6	10,3
Ekzema	3	5,2
İsilik	3	5,2
Beyaz leke	3	5,2
Döküntü	3	5,2
Kuruluk	3	5,2
Allerji	2	3,4
Kaşıntı	2	3,4
Saç dökülmesi	2	3,4
Siğil	2	3,4
Diğer	12	20,4
Toplam	58	100,0

Tablo 4. Ebeveynlerin deri şikayetleri olan çocukları için yapılan başvuruların çocukların yaş gruplarına göre dağılımı

Yaş grupları	Dermatoloji uzmanı		Çocuk hastalıkları uzmanı		Sağlık Ocağı hekimi		Başvuru yok	
	n	%	n	%	n	%	n	%
0-4	0	0,0	4	28,6	3	21,4	7	50,0
5-9	5	45,5	1	9,1	1	9,1	4	36,4
10-14	12	66,7	2	11,1	1	5,6	3	16,7
15-17	8	53,3	0	0,0	1	6,7	6	40,0

Tartışma

Çocuk nüfusu yüksek olan ülkemizde çocukluk çağının tüm hastalıkları için olduğu gibi deri hastalıklarına yönelik etkin koruyucu önlemler ve sağaltımın uygulanması da sağlıklı toplum olma hedefi için önemlidir. Pediyatrik dermatolojinin önemi ve gerekliliği özellikle son yıllarda daha sıklıkla vurgulanmaktadır.⁹ Ülkemizde henüz çocukluk çağı dermatolojik hastalıklarının epidemiyolojisine yönelik çalışma sayısı kısıtlı olup yapılan literatür taramasında ülkemizdeki ebeveynlerin deri hastalıkları ile ilgili bakış açılarını sunan bir çalışma saptanabilmiş değildir.^{10,11} Aydın kentini temsil edebilecek özellikteki hasta profiline sahip bir sağlık ocağında yürütülen araştırmamız ile bu konuda toplumumuzdaki ilk verilerin elde edilmesi hedeflenmiştir. Bu çalışmanın önemli bir avantajı ebeveynler ile görüşmelerin ve anket formlarının doldurulması işleminin bizzat bir dermatolog tarafından gerçekleştirilmesidir. Böylelikle katılımcıların sorularına en yetkili ağızdan yanıt verilebilmiştir. Anket formu doldurularak yapılan tüm çalışmalarda olduğu gibi bizim çalışmamızda da tüm verilerin katılımcıların beyanına dayanılarak elde edilmesi ise araştırmamızın en kısıtlayıcı yönüdür.

Çalışmaya katılan ebeveynlerin demografik özelliklerinden üçünün katılımcıların deri hastalıkları ve dermatolojiye yönelimlerinin irdelenmesine katkıları olacaktır. Çalışmanın büyük bir çoğunluğunda katılımcı olan annelerin eğitim düzeyi Türkiye nüfus ve sağlık araştırması verileri ile kıyaslandığında (örneğin ortaokul ve üzeri eğitime sahip olma oranı %40,4 versus %31,7) bölgemizdeki annelerin eğitim düzeyinin Türkiye genelinin üzerinde olduğu söylenebilir.¹² Yine çalışmamıza katılan ortaokul ve üzeri eğitime sahip babaların oranı da Türkiye genelinden fazladır (%58,0 versus %49,3).¹² Katılımcı ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yüksek olması anket sorularının daha iyi anlaşıldığı ve buna bağlı olarak da daha doğru yanıtların verildiği şeklinde yorumlanabilir. Vurgulanması gereken 2. bir demografik özellik araştırmaya katılan ebeveynlerin çok büyük bir bölümünün (%87,2) sosyal güvencelerinin olduğudur ve ülkemizde uygulanmakta olan sosyal yasalara göre bu ebeveynlerin kendilerinde ya da çocuklarında ortaya çıkabilecek herhangi bir sağlık sorunu varlığında bir sağlık kurumuna başvurabileceğini göstermektedir. Son olarak ankete katılan ebeveynlerin evlerinde yaşayan ortalama kişi sayısı (4,13±1,07) ve ortalama çocuk sayısı (2,02±0,75) çalışmanın yapıldığı bölgede daha çok çekirdek aile yaşam biçiminin bulunduğunu destekler niteliktedir. Hanede az sayıda bireyin, ebeveyn başına az sayıda çocuk olmasının ebeveynlerin çocuklarının sağlık durumlarından daha fazla haberdar olmasını ve gerekli önlemleri alıp gerektiğinde sağlık kurumuna başvuruda bulunmasını kolaylaştırıcı olabileceğini düşündürmüştür.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin deri hastalıkları ile ilgili sorulara verdiği yanıtlara göre toplumda isim olarak en çok bilinen dermatolojik hastalıklar "mantar", "ekzema" ve "sedef hastalığı" olarak sıralanmıştır. Ebeveynlerin eğitim seviyesi ile isimlendirebildikleri dermatoz sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç ebeveynlerin deri hastalıkları ile ilgili farkındalıklarının eğitim seviyesi arttıkça daha fazla olduğunu düşündürmüştür. Nitekim yaşamı boyunca dermatoloji uzmanına başvuru sıklığı da ebeveynlerin hem eğitim hem de gelir düzeyleri ile ilişkili bulunmuştur. Katılımcıların deri sağlığı ve hastalıkları ile ilgili bilgiyi en sıklıkla yazılı ve görsel basın yoluyla edindikleri öğrenilmiştir. Kitle iletişim araçlarının yaygın olarak kullanıldığı çağımızda, gazete, dergi, radyo, televizyon ve internet gibi yazılı ve görsel yayın organlarının insanlar üzerindeki etkinliği artmaktadır. Türk toplumunda deri bakımı ile ilgili bilgi seviyesinin değerlendirilmesi konulu bir başka çalışmada da

bizim araştırmamızda olduğu gibi katılımcıların deri bakımı ile ilgili bilgileri en sıklıkla (%43,2) yazılı ve görsel basından aldığı belirtilmiştir.¹³ Bu durumda yazılı ve görsel basından verilen bilgilerin düzeyi ve doğruluğu toplumun deri sağlığı ve hastalıkları ile ilgili bilinçlenmesinde anahtar rol oynayacaktır. Aile ve akrabalarından sonra 3. sırada gelen bilgi kaynağının dermatoloji uzmanlarının olması hastaların muayeneleri esnasında yapılan bilgilendirmenin de çok önemli olduğunu vurgulayıcıdır. Katılımcıların yanıtları ışığında, dermatolojik muayenede yapılacak bilgilendirmenin çok büyük sıklıkla deri hastalıkları ile ilişkilendirilen stres ve psikolojik rahatsızlıklar yanında deri temizliği, gıdalar ve diğer iç organ hastalıklarının da saptanan dermatoz ile ilişkili olup olmadığı bilgisini içermesi gerektiğini düşündürmüştür. Yukarıda sözü geçen diğer çalışmada katılımcıların ancak %15,6'sı sağlıklı derinin bakımı ile ilgili bilgiyi dermatoloji uzmanından aldığını belirtirken, bizim çalışmamızda ise ebeveynlerin %40,7'si deri sağlığı ve hastalığı ile ilgili bilgiyi dermatoloji uzmanından aldığını ifade etmişlerdir.¹³ Oranlardaki farklılık çalışmamıza katılan ebeveynlerin eğitim seviyelerinin ülke genelinin üzerinde olmasından, katılımcılara sağlıklı değil hastalıklı deri ile ilgili bilgi kaynaklarının sorulmasından ve çalışma dizaynının bir parçası olarak anketin bizzat bir dermatoloji uzmanlık öğrencisi hekim ile yüz yüze görüşme şeklinde yapılmasından kaynaklanabilir.

Ebeveynlerin çok büyük bir kısmı dermatoloji uzmanlarının tüm yaş gruplarındaki hastaları olabileceğinin farkındadır. Ancak özellikle daha küçük yaşta (0-9 yaş) çocukları için çocuk hastalıkları uzmanına ya da sağlık ocağı hekimine başvuruda bulunmaktadır. Bazı akut deri hastalıklarının yaratabileceği endişeye bağlı olarak acil tanı ve tedavi arayışı içerisinde giren ebeveynlerin çocuk hastalıkları uzmanına erişimlerinin dermatoloji uzmanına kıyasla daha kolay olabileceğine inanmaları; başka bir nedenle çocuk hastalıkları uzmanına başvurulduğunda deri şikayetinden de söz edilebileceğini düşünmeleri ya da çocuk hastalıkları uzmanını tanıdıkları için öncelikle onun fikrini alma gereksinimini duymaları gibi nedenlerin bu tercihte katkısı olabilir. Çalışmamızda saptanan en çarpıcı tutum ise ebeveynlerin 1/3'ten fazlasının çocuklarındaki deri yakınmaları için herhangi bir sağlık merkezine başvurmamasıdır. Pediyatrik dermatozların bir yanda hekime başvuracak düzeyde fazla önemsemediği ancak girişimsiz de bırakılmadığı, ebeveynlerin kendilerince bir takım topikal uygulamalarda buldukları öğrenilmiştir. Kolay erişilen bir organ olan derinin hastalıklarında ebeveynlerin çeşitli sakıncaları olan uygulamalarda bulunmaları toplumda deri sağlığı ve hastalıkları ile ilgili yanlış tedavi davranışlarının yaygın bir sorun olduğunu göstermektedir. Toplumun bu konuda eğitim gereksinimi açıktır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin, sık görülen dermatolojik hastalıklardan bazılarının resimleri gösterilerek yöneltilen sorulara verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde bu dermatolojik hastalıkları yeterince tanıyamadıkları görülmüştür. Anket aracılığı ile elde edilen verilerin ailelerin konu ile ilgili eğitimlerine altyapı oluşturmaya yardımcı olacağı düşünülmüştür. Çalışmamıza katılan ebeveynlerin eğitim seviyeleri Türkiye genelinin üzerinde olmasına rağmen dermatoloji ve çocuklarındaki deri hastalıkları konusunda bilgi seviyelerinin yeterli olduğu sonucuna varılabilmemiş değildir. Ebeveynlerin şu andaki bilgi, düşünce ve davranışlarını öğrenmek, bilgi eksikliklerini gidermek, yanlış inanışları önlemek ve ebeveynlerin kendilerinde veya çocuklarında deri ile ilgili bir sorun olduğunda dermatoloji uzmanına başvurma davranışlarının geliştirilmesi gereklidir.¹⁴ Bu noktada kesitsel çalışmamızın Ege Bölgesinde gerçekleştirildiğini, ülkemizin farklı bölgelerinde eğitim, inanç ve kültür farklılıklarına bağlı olarak çok daha çarpıcı sonuçlara ulaşılabileceğini, dermatoloji uzmanına başvuru davranışının kazandırılmasında yöresel farklı stratejilerin uygulanmasının gerekli olabileceğini vurgulamak isteriz.

Topluma deri sağlığı ve hastalıkları ile ilgili güvenilir, doğru bilginin sunulmasında dermatoloji uzmanlarına önemli görev düşmektedir. Dermatologların aktif rol üstleneceği eğitici toplantılarla, basın-yayın yoluyla doğru bilgilendirme ve doğru yönlendirmeye toplumumuzun deri sağlığı ve hastalıkları konusunda bilincinin arttırılabileceğine; dermatologların yalnız tedavi edici değil koruyucu hekimlik de yapmaları gerektiğine inanmaktayız. Bu ve benzeri çalışmaların dermatoloji camiasına bu görevi hatırlatıcı olmasını umuyoruz.

Kaynaklar

1. Neyzi O. Sosyal pediatri. *Pediatri*: Ed. Neyzi O, Ertuğrul T. 2. baskı, Nobel tıp kitabevleri, İstanbul, 1993;9-102.
2. Amen MM, Clark VPJ: The Influence of mothers' health beliefs on use of preventive child health care services and mothers' perception of childrens health status. *Issues Compr Pediatr Nurs* 2001;24:153-63.
3. Sunmaz D: Ebeveyn sağlık inanç ölçeğinin Türkiye'deki geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. Yüksek lisans tezi, İzmir, 2003.
4. Chang MW, Orlow SJ: Neonatal, paediatric and adolescent dermatology. *Fitzpatrick's Dermatology in General Medicine*. Ed. Wolff K, Goldsmith LA, Katz SI, Gilchrist BA, Paller AS, Leffell DJ. 7. Baskı, McGraw Hill Medical, New York, 2008;935-55.
5. Başkan EB, Tunalı Ş: Sık rastlanan pediatrik deri hastalıkları. *Güncel Pediatri* 2004;2:157-64.
6. Hayden GF: Skin diseases encountered in a pediatric clinic. A one-year prospective study. *Am J Dis Child* 1985;139:36-8.
7. Tunnessen WW: A survey of skin disorders seen in pediatric general and dermatology clinics. *Pediatr Dermatol* 1984;1:219-22.
8. Karaca Ş, Kulaç M, Demirel R, Köken R, Özel H, Çetişli A: Afyonkarahisar okul öncesi eğitim merkezlerinde deri hastalıkları prevalansı. *Türkiye Klinikleri J Dermatol* 2007;17:4-8.
9. Uğşal Ü: Pediatrik Dermatolojide Bugün ve Yarın. *Türkdern* 2008;42:1-2.
10. Özdoğan M: Aydın il merkezindeki çocuklarda melanositik nevus prevalansı ve ebeveynlerin melanositik nevuslar ile ilgili bilgi, tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi. Uzmanlık tezi, Aydın: Dermatoloji Anabilim Dalı 2004.
11. Karaman G, Bozkurt E, Şendur N, Başak O: Aydın ilinde ilkököl çağındaki çocuklarda pedikülozis kapitis sıklığı. *T Klin Dermatoloji* 1999;9:15-21.
12. HÜNEE (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü). Türkiye nüfus ve sağlık araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Ankara. 1999. Bölüm 1998;13-33.
13. Gökdemir G, Arı S, Köşlü A: Türk toplumunda deri bakımı ile ilgili bilgi seviyesinin değerlendirilmesi. *Türkdern* 2008;42:60-3.
14. Köymen N: Çocuk Hastalıklarında Folklor-Batıl İnanç-İlkel Tedavi. Neden Böyleyiz? Niçin Kurtulamıyoruz? Karınca Matbaacılık ve Ticaret Koll. Şti. İzmir, 1970.